בשלמא תורה מיכתב יגר שהדותא. וקשה למאי מפסלת בהכי והלא מיהו היה חסר כל אלו *הנלנ מיבות לא מפסיל בהכי כדאמרינן בגיטין (דף פ:) ספר תורה שחסר יריעה אחת אין קורין בו משמע דווקא יריעה אחת אבל פסוק אחד לא ודחק הקונטרס לומר דגרע מפי כשהוא כתוב הרגוס מכשהוא לא נכתב כלל ויש לומר דהכא לא בא אלא להמעיטנו דהוי טעות ואריך להגיהו:

באן במגילה כאן בשאר ספרים. וקשה דהך ברייתא כמאן מתוקמא לא כרבן שמעון בן גמליאל ולא כרבנן דאי רבנן ת"כ הוה ליה למיתני במתני' מגילה נכי תפילין ומזוזות שאין נכתבין אלא אשורית וכרבן שמעון בן גמליאל לא מתוקמא שהרי הוא מתיר אף יוונית ואין לומר דהני מילי בשאר ספרים [מתיר רשב"ג יוונית] אבל במגילה מודה שאריך אשורית זה ליט דהא בפרק שני (דף יח:) אמרי רב ושמואל דלעז יוונית לכל כשר ומסיק דאיהו אמר כרשב"ג ומסיק נמי התם קא משמע לן דאף במגילה נמי אמרי מלתייהו ועל כרחך אריך לומר שזה המתרגם אין סובר דרבן שמעון בן גמליאל קאי כוותיה דרב ושמואל דלקמן אלא סובר ליה דרבן שמעון בן גמליאל לא התיר במגילה אלא אשורית ומשום דכתיב בהו ככתבם וכלשונם ורב ושמואל דלקמן סבירא להו [כסיטיא] דרב אשי דכמאן: **ורב** אשי אמר ההוא בשאר ספרים נ) ור' יהודה היא. וקשה דהא בפרק כל כתבי (שבת דף קטו: ושם) אמר רב אשי (ג) אין בין ספרים למגילה אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ומגילה אריך אשורית בספר ודיו אלמא דבשאר ספרים לא אריך אשורית וספר ודיו ואם כן מנא ליה לרב אשי לומר דר' יהודה מתמיר ומאריך כולי האי והא לא אשכח התם אוס אוס אלא דפליג עליה וי"ל דהתם דכל כתבי (נ"ז שם) מיירי לענין הגלה מפני הדליקה דווקא והכי קאמר בשאר ספרים יש להגילם אע"ג דנכתבין בכל לשון שהרי יש מבארין כמה שמות קדושים אבל במגילה שאין בה אוס אוכרה אין להגילה אלא אם כן כתובה בהלכתה ובכל מיירי להכשיר לקרות בהן:

אלהים ברא ברא"שית. פ"ה שאם כתבו ברא"שית ברא היו אומרים ברא"שית שם הוא ושמי רשויות הן וקשה שברי ברא"שית אין שם כלל אלא בתחלה ועוד מפני הכי הפכו לו: **על** טעת אדם. פן יאמר להם וכי לא היה לו למשה רבכם סוס לו גמל: (**ואל**) זאטוטי בני ישראל. וקשה אמאי לא כתבו לו ושלח לו אלהים את מלאי בני ישראל כדכתיב בסמוך והוי לשון גדולה ויש לומר לפי אלא רצו לשקר ולכך כתבו לו זאטוטי

באן *בגופן שלנו באן בגופן שלהן אמר ליה אביי במאי אוקימתא–לההיא–בגופן שלהן מאי אריא מקרא שכתבו תרגום, ותרגום שכתבו מקרא אפילו מקרא שכתבו מקרא ותרגום שכתבו תרגום–נמי דהא קתני עד שיכתבנו אשורית על הספר בדיו אלא לא קשיא הא רבנן הא רשב"ג, א) רשב"ג הא איכא יונית אלא לא קשיא כאן בספרים כאן בתפלין ומזוזות, תפלין ומזוזות מ"ט משום דכתיב בהו °והיו–בהיותן יהו, בא) תרגום שכתבו מקרא–איכא *בשלמא תורה איכא °יגר שהדותא" אלא הכא מאי תרגום איכא אלא לא קשיא כאן במגילה כאן בספרים, מגילה א) מ"ט? דכתיב בה "ככתבם וכלשונם", מאי תרגום שכתבו מקרא איכא? אמר רב פפא °ונשמע פתגם המלך רב נחמן בר יצחק אמר °וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן, רב אשי אמר כי תניא דהתיא בשאר ספרים ורבי יהודה היא *דתניא תפלין ומזוזות אין נכתבין אלא אשורית ורבותינו התירו יונית והכתיב "והיו" אלא אימא ספרים נכתבים בכל לשון ורבותינו התירו יונית התירו מכלל דתנא קמא אסר? אלא אימא ורבותינו לא התירו שיכתבו אלא יונית ותניא א"ר יהודה אף כשהתירו רבותינו יונית לא התירו אלא בספר תורה ומשום מעשה דתלמי המלך (ה) דתניא *מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים והכניסן בשבעים ושנים בתים ולא גילה להם על מה כינסן ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם כתבו לי תורת משה רבכם, נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולן לדעת אחת *וכתבו לו °אלהים ברא בראשית, °אעשה אדם בצלם ובדמות, °ויכל ביום הששי וישבות ביום השביעי" °זכר ונקבה בראו–ולא כתבו בראם °הבה ארדה ואבלה °ישם שפתם", °ותצחק שרה בקרוביה", °כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס °ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם °ועל נושא בני אדם", °ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים *ובשאר ארצות, °ואר"בע מאות שנה", °וישלח את זאטוטי בני ישראל °ואל זאטוטי בני ישראל לא שלח ידו לא

שכתבו לו בלשון יונית בתחלה וכ"ל שהיונים היו יודעים שלעולם יש להזכיר הבורא בתחילה ואם כן אלו כתבו ברא"שית קודם היה אומר דשתי רשויות הן והתיבה הראשונה הוי בורא אחד ואלהים הוי השני משום הכי הפכו לו: **על** טעת אדם. פן יאמר להם וכי לא היה לו למשה רבכם סוס לו גמל: (**ואל**) זאטוטי בני ישראל. וקשה אמאי לא כתבו לו ושלח לו אלהים את מלאי בני ישראל כדכתיב בסמוך והוי לשון גדולה ויש לומר לפי אלא רצו לשקר ולכך כתבו לו זאטוטי במקום נערי ובמקום אלהי דמשמע לשון גדולה כמו זוטו של ים (נ"מ דף כח:) ומשמע נמי לשון הספלה כדאמרינן התם* האומר לגולה תרבי (ישעיה מד) זו בבל שהוא זוטו של עולם פי' עומקו ותחתיתו ושפלה מכל ארצות כדאמרינן נמי התם (שבת דף קינ:) הלך נקרא שמה בבל שכל מתי מבול נגערו שם (זבחים דף קינ:):

[גי' מסורת גיפן]

[מס' סופרים פ"ח הלכה מ]

[מכילתא פרשה כח]

[ע"ל ובשאר ארצות שלשי' שנה הי' מאות שנה כך פר' בע"ל וכילקוט פ' ברא"שית וכן בירושלמי ופי' ח"ל וכן איתא במס' סופרים פ"ח]

[ע"ל וישלח לאמ]

[במדרש]

[עי' מסרש"ל]

רבינו תנאל

עברית. ושורית שכתבו תרגום וכתב עברי אינו מסמא את הידים עד שיכתבנו אשורית. על שיר ובריו ופריק רבה ממתני' דקתני דכתבינן בכל לשון בגיפן שלנו"). כלומר בצורות האותיות שלנו ובלשון אחר ולאחי לשון"ק. לפיכך מסמאין את הידים. שהאותיות בכתב אשורי הן. ופתני' השנויה במסכת ידים בגיפן של שאר לשונות שבאומות לשיכך אין מסמאין [את הידים]. והאי פירוקא דרבה איפריכא ופסנינא דשמעתא במיפוקא דרב אשי סלקא: (את הידים) ואקשינן אי הכי מאי איריא עברית שכתבו תרגום אפי' עברית שכתבו עברית בגיפן של שאר לשונות לא. דקתני עד שיכתבנו אשורית על השיר בדיו ופריקנן לעולם ב' המשניות בגיפן שלנו. ומשנה השנויה במס' ידים לרשב"ג היא דמצריך בכל הספרים אשורית. דהתינן והא איכא יוונית לרשב"ג שהוא מתיר למה שנה עד שיכתבנו אשורית בלבד. אלא לא קשיא מתניתין בספרים ומשנה השנויה בידים בתפילין ובמזוזות. ומשנינן ודהתינן ואוקמה למתני' דהתם רב אשי בשאר ספרים ולאחי ס"ח. ור' יהודה היא דתניא ספרים נכתבים בכל לשון. ורבותינו [התירו] שיכתבו יוונית כו' אבל תפילין ומזוזות דברי הכל אשורית דכתי' בהו והיו בהיותן יהו. ותניא א"ר יהודה אף כשהתירו רבותינו יוונית לא התירו אלא בס"ת. משום מעשה דתלמי המלך שכינס ע"ב זקנים בע"ב בתים אמר להם כתבו לי תורתכם. נתן הקב"ה עצה טובה בלבם והסכימה דעתם לדעת אחת. וכתבו לו אלהים ברא בראשית. אעשה אדם בצלם ובדמות כו'

*) עי' פרקו פרק גפן

נוסא

מעשה דתלמי המלך - תרגום התורה ליוונית ע' 72 זקנים וכנס טרוגו כולם לדבר אחת

[גליון השרים נס' וכתבו ל. עי' ס"ע כ"ק פ"ד סי' מ:]

[ע"ל בראשית מלא: ... כי האמת הרגו אוי ובדבונת זקנו טוב]

[ע"ל ובשאר ארצות שלשי' שנה הי' מאות שנה כך פר' בע"ל וכילקוט פ' ברא"שית וכן בירושלמי ופי' ח"ל וכן איתא במס' סופרים פ"ח]

[הגהות מהר"ב רגשבורג]

א) גם' מ"ש דכתיב בה ככתבם וכלשונם. כ"כ ע"ל ככתבם וכזמנם וכ"כ ספר"ח סימן תרי"ג וכספר מדרי מלכן ישוע"ם: ב) תוס' ד"ה ורב אשי וכו' ור' יהודה סיל. כ"כ עי' מגמות דף לא ע"ב תוס' ד"ה עשלה כו' ודו"ק:

[גליון הש"ס]

*) סוגריים לשון גליון כדי לדעת מיון אות ר"ה מגיה